

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 2. Utrùm incarnatio necessaria fuerit ad redimendum hominem per
satisfactionem condignam, exhibendam ab homine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

parare genus humanum. *Prob. 1. Ex Scriptura*: nam Sap. cap. 12. dicitur: *Quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit, si perierint nationes, quas tu fecisti?* Et Apostolus generis humani reparationem purae misericordiae, ac liberalitati divinae attribuit, ad Tit. cap. 3. ubi de Deo ait: *Non ex operibus iustitiae, quae fecimus, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.* Ratio est, quia cum Deus sibi sit sufficientissimus, & supremus rerum omnium dominus, non est, unde magis necessitatus fuerit ad reparandum hominem, quam ad eum creandum. Addo, quod hominem reparare noller, hoc non fore contra inclinationem misericordiae divinae, sed solum non fore secundum illam, & fore secundum aliam tantum, nempe inclinationem divinae iustitiae, sicut quod nolit unquam damnatis parcere, hoc non est contra, &c.

Secunda pars. Nempe quod Deus, supposita voluntate reparandi genus humanum, potuerit nolle illud reparare per incarnationem, *Prob. 1. Ex Scriptura*, quae hominis reparationem per incarnationem soli misericordiae divinae attribuit: nam Joannis c. 3. dicitur: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* 2. *Ex Patribus.* Pro Graecis sic Athanasius serm. 3. contra Arianos, ubi similiter hominis redemptionem, factam per incarnationem Filii Dei, attribuit divinae misericordiae: *Postea*, inquit, *Deus ut bonus, & Pater Domini nostri, nostram vicem dolens, cupiensque sui apud omnes notitiam invalescere, auctor fuit Filio suo, ut induto corpore humano, homo fieret: atque in eo corpore se ipsum offerens pro omnibus, omnes liberaret ab ignorantia deitatis, & corruptione.*

Et pro Latinis, S. Augustinus lib. 13. de Trinitate, cap. 10. ubi haec leguntur: *Eos itaque, qui dicunt: Itane defuit Deo modus alius, quo liberaret homines a miseria mortalitatis huius, ut unigenitum Filium Deum sibi coaeternum, hominem fieri vellet, induenda humanam animam, & carnem, mortalemque saltem, mortem perpeti? parum est sic refellere, ut istum modum, quo nos per mediatorem Dei & hominum hominem Christum Jesum Deus liberare dignatur, asseramus bonum, & divina congruum dignitati; verum etiam ut ostendamus, non alium modum possibilem Deo defuisse, cujus potestate cuncta equaliter subjacent.*

3. *Ratione evidenti*: cum enim Deus supremus sit Dominus rerum omnium, hominem reparare potuit, vel gratis omnino condonando peccatum, vel acceptando satisfactionem qualemcumque, ab homine, vel ab angelo exhibitam, & reliquum condonando liberaliter. Quare S. Augustinus in libro de Agone Christiano, cap. 16. stultos vocat eos, qui adversantur sententiae nostrae: *Sunt autem*, inquit, *stulti, qui dicunt: Non poterat aliter sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex femina, & a peccatoribus omnia illa patiretur. Quibus dicimus: Poterat omnino: sed si aliter faceret, similiter vestra stultitia displiceret.*

Obj. Adversantur nobis Patres, nempe Anselmus, lib. 1. & 2. *Cur Deus homo.* Athanasius in libro de Incarnat. Verbi, & ejus corporali adventu, ubi ait, indignum fuisse bonitate Dei, si quae ab ipso creata essent, in interitum abirent ob diaboli adversus homines fraudem; & alii. *Resp. 1.* Nobis quidem adversari Anselmum; sed ei Patres alios, & rationem manifestam opponimus. *Resp. 2.* Athanasium, loco citato cum exaggeratione loquentem, nihil aliud significare velle, quam humani generis reparationem convenientissimam fuisse divinae bonitati, & non reparationem generis humani ei futuram fuisse inconvenientissimam, non quidem positive, sed negative, idest, caritatem fuisse summam, non tamen debita, vel necessaria congruitate, quam generis humani reparatio habet cum summa Dei bonitate.

Hanc esse S. Doctoris mentem demonstrari potest ex sermone 3. contra Arianos, ubi postquam retulit

hanc adversariorum objectionem: *Poterat Deus, etiamsi Salvator creatura existeret, vel loqui tantummodo, & ita solvere maledictionem*; sic continuò prosequitur: *Illud ipsum etiam iis ab alio quodam obtrudi poterit: poterat etiam sine ullo adventu Christi solummodo loqui Deus, & solvere maledictionem.* Ceterum spectandum est istic, quid hominibus sit utile, non quid situm sit in viribus Dei.

Resp. 3. Patres alios nihil aliud velle, quam quod vult Athanasius, nempe generis humani reparationem per Incarnationem bonitati divinae convenientissimam fuisse, omnique alio modo reparandi convenientiorem, ut discere asserit Augustinus, lib. 13. de Trinitate cap. 10. post verba à nobis proximè laudata, aut nihil aliud velle, quam incarnationem absolutè necessariam fuisse, supposito quod Deus condignam pro peccatis hominum satisfactionem exigere vellet, quod reipsa eum exigere convenientissimum fuit. Sed ad hujus difficultatis resolutionem, sit

ARTICULUS II.

Utrum incarnatio necessaria fuerit ad redimendum hominem per satisfactionem condignam, exhibendam ab homine.

Hic tria probanda sunt, 1. Quod purus homo non possit satisfacere de condigno pro peccato suo mortali. 2. Quod purus homo non possit satisfacere de condigno pro peccato mortali alieno. 3. Quod homo Deus de condigno satisfacere potuerit pro peccatis hominum.

§. I.

Purus homo de condigno satisfacere non potest pro peccato mortali proprio, aut etiam alieno.

Prob. 1. *Authoritate sanctorum Patrum, Irenaei* scilicet lib. 3. adversus haereticos cap. 20. *Si enim* inquit, *homo non vicisset inimicum hominis, non iuste dictus esset inimicus.* Rursus autem nisi Deus donasset salutem, non firmiter haberemus eam: & nisi homo conjunctus fuisset Deo nostro, non potuisset particeps fieri incorruptibilitatis: opportuerat enim mediatorem Dei & hominum per suam ad utroque domesticitatem, & ad amicitiam & concordiam utroque reducere, & facere ut & Deus assumeret hominem, & homo se dederet Deo. Quibus verbis sanctus Martyr asserit, lapsum hominem Deo reconciliari non potuisse, condigna scilicet satisfactione, nisi per Deum hominem.

Athanasii in Pass. Salvat. ubi sic loquitur: *Christus Dei potentia & Dei sapientia... miseratus nostram imbecillitatem, eam ipsam induit: ipse enim infirmitates nostras sustinuit... conspicatusque, quam non solvendo essemus ad luendam poenam, illam ipsam poenam in se transtulit: Christus enim factus est pro nobis piaculum, & ita humanitate nostra indutus, & circumvestitus, sese obtulit Patri, ut ipse poenam sustinens, hominem à poena liberum faceret.*

Basilii hom. in Plal. 48. ubi ad haec verba: *Non dabit Deo placationem suam, & pretium redemptionis animae suae, ita discurret: Neque enim fratrem in redemptionem querit, sed unum aliquem, qui nostram exuperet naturam.* Non item hominem nudum, sed hominem Deum Jesum Christum, qui solus pro nobis omnibus Deo propitiationem dare potest.... Non dabit ergo Deo (homo purus) propitiationem pro se ipso: quid enim usquam tanti est momenti, quod homo (purus) poterit dare pro redemptione animae suae? Inventum tamen unum est pro omnibus simul hominibus dignum pretium, nempe sanctus, & omni pretio superior, sanguis Domini nostri Jesu Christi.... Redimere se ipsum nullus idoneus, nisi veniat is, qui convertat captivitatem populi, non pretio quidem, aut donis, sed suo sanguine.

Cytilli

Cyrilli Alexandrini in scripto ad Valerianum Episcopum: *Quo pacto etiam, inquit, unus pro omnibus mortuus est, qui iustum pro omnibus pretium exsolveret, si illa passio puri cuiuspiam hominis fuisse putatur? Et in libro ad Reginas misso §. Quod Christi mors mundo salutaris extiterit, sic argumentatur: Si mundus aliter, quam per Christi sanguinem, & mortem divina dispensatione salutariter susceptam propter precedentium delictorum condonationem, quae Deus toleraverat, salvari nequibat; (per Christum autem salutem sumus consecuti) quomodo incarnationis modus Dei Patris Verbo non erat, quo illos nimirum, qui in ipsum crederent, per sanguinem suum iustificaret, Patrique per corporis sui mortem reconciliaret.*

Leonis Magni serm. i. de Nativ. Domini, ubi ait: *Nisi esset Deus verus, non afferret remedium; nisi esset homo verus, non praeberet exemplum.* Et sermone 12. de Passione Domini: *Quia ergo, inquit, primi hominis universa posteritas uno simul vulnere sauciata corruperat, nec ulla sanctorum merita conditionem poterant illata mortis evincere, venit e caelo medicus singularis, &c.*

Fulgentii in lib. de Incarnatione & gratia Christi: *Nullatenus, inquit, humana natura ad auferendum peccatum mundi sufficiens, atque idonea fieret, nisi unione Verbi Dei, non naturali confusione, sed solum personali unitate transiret, &c.* Et Auctoris cardinalium operum Christi apud sanctum Cyprianum, sic loquentis in sermone de Passione Christi: *Cum originali morti nullum nisi in Christi morte potuerat esse remedium, nec reconciliare Deo potuit exules & damnatos quolibet oblatio, nisi sanguinis huius singulare sacrificium, & sine hoc holocausto poterat Deus tantum condonasse peccatum, &c.* Ex his autem omnibus testimoniis apparet, SS. Patres magno consensu tenuisse, ab homine puro condignè satisfieri non posse pro peccato mortali, adeoque ad condignam pro eo satisfactionem Deo exhibendam necesse fuisse, ut incarnaretur persona divina. Sed

In assignanda ratione, cur homo purus de condigno satisfacere non possit pro peccato mortali proprio, non parum laborant Theologi. Sic autem impotentiam illam in homine puro videtur nobis sufficienter probari posse. Ad condignam compensationem pro peccato mortali tanta requiritur proportio cum ejus malitia, quanta ad illius condignam punitionem proportio requiritur cum eadem illius malitia. Atqui ad condignam punitionem peccati mortalis requiritur poena saltem infinita secundum quid, hoc est, poena major quacumque alia finiti temporis & intensiois, quantumlibet acerba & diuturna (unde mortale peccatum non punitur supra condignum per poenam acerbissimam, infinitam in duratione) quia peccati mortalis malitia sic est finita simpliciter, ut sit secundum quid infinita, eò quod est offensa gravis infinitè simpliciter Majestatis. Ergo pariter propter eandem rationem, ad condignam compensationem pro peccato mortali, requiritur satisfactio infinita secundum quid, hoc est, satisfactio major alia quacumque finita, & ab homine puro exhibita, quantumcumque magna: ita ut posita quancumque obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali proprio exhibitum, multitudine, magnitudine, & diuturnitate, Deus adhuc possit, si velit, manere rationabiliter infensus offensori.

Nulla igitur obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali exhibitum, multitudine, magnitudine, & diuturnitate, extingui potest jus, quod Deus habet ad graviter indignandum offensori propter gravem offensam; adeoque nulla obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali exhibitum multitudine, magnitudo, & diuturnitas potest esse condigna satisfactio pro peccato mortali: condigna enim satisfactio dicitur, & est ea, qua posita, in offenso extinguitur jus omne indignandi adversus offensorem propter illam offensam.

Simonnet Theol. Tom. II.

At inquires. Si peccatum mortale haberet malitiam simpliciter infinitam, ad condignam ejus compensationem non requireretur satisfactio major ea satisfactione, quam pro ejus malitia secundum quid tantum infinita requirimus. *Resp. neg.* Nam si peccatum mortale haberet malitiam simpliciter infinitam ad condignam compensationem requireretur satisfactio infinita simpliciter, qualem non requirimus: nam ad satisfactionem, quacumque satisfactione finita, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna majorem, per se non requiritur, ut sit simpliciter infinita, sed sufficit per se, ut sit superioris cuiusdam ordinis ad quem pertingere non possit alia quacumque satisfactio finita, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna sit & multiplicata. Unde

Si per impossibile, satisfactiones Christi essent finitè simpliciter, adhuc sufficerent ad condignam compensationem peccati mortalis, quia essent in superiori illo ordine, ad quem nulla satisfactio, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna, & in infinitum multiplicata, pertingere possent; sicque quolibet Christi satisfactio, quantumvis finita simpliciter, propter infinitam simpliciter excellentiam Christi, in ratione satisfactionis major esset quolibet satisfactione puri hominis, quantumcumque magna, etiam in infinitum multiplicata, adeoque in ratione satisfactionis esset infinita secundum quid, & sic sufficienter malitiae peccati mortalis, secundum quid infinitè propter infinitam Dei offensi excellentiam, proportionata in ordine ad condignam compensationem.

Quod si in superiori illo ordine non possunt esse nisi satisfactiones Dei hominis, vel Dei angeli, adeoque satisfactiones omnes ad superiorem illum ordinem pertinentes, sunt etiam infinitè simpliciter, & ita condigna compensatio pro peccato mortali fieri non potest, nisi per satisfactionem simpliciter infinitam, hoc per accidens est respectu gravitatis peccati mortalis, quæ cum sit simpliciter finita, & infinita secundum quid tantum, quantum est ex se, condignè compensari potest per satisfactionem simpliciter finitam, sed simul infinitam secundum quid, modo explicato: unde non solum condignè, sed etiam superabundanter compensatur per satisfactionem infinitam simpliciter.

Itaque ad condignam compensationem peccati mortalis non magis requirimus satisfactionem simpliciter infinitam, quam poenam infinitam ad condignam ejus punitionem. Si malitia peccati mortalis esset infinita simpliciter, ad ejus condignam punitionem requireretur poena simpliciter infinita; hoc est, poena infinita secundum intensiorem simul & durationem, qualis sola, secundum prudentem æstimationem esset infinita simpliciter in ratione poenæ; & quia malitia peccati mortalis secundum quid tantum infinita est, ad justam sui punitionem exigit poenam infinitam secundum quid tantum, seu poenam, quæ sit superioris ordinis seu gravitatis, ad quam nulla alia poena finita tam in intensione, quam in duratione, quantumcumque acerba & diuturna, possit pertingere.

Confirmatur ratio à nobis allata. Malitia peccati mortalis propter infinitam excellentiam Dei, quem offendit graviter, major est malitia offensa gravis creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum. Ergo ad condignam compensationem peccati mortalis requiritur satisfactio major, ac difficilior satisfactione, à pura creatura exhibenda pro offensa gravi creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum: minor enim satisfactio cum malitia peccati mortalis non esset proportionata, quantum ad condignam compensationem requiritur. Atqui satisfactio major, ac difficilior satisfactione exhibenda pro offensa gravi creaturarum excellentiorum, &c. superat satisfactiones majores, ac majores, & difficiliores, ac difficiliores in infinitum, adeoque impossibilis est homini puro, etiam ad

Kk 4 actus

actus supernaturales per gratiam elevato. Ergo ad condignam compensationem pro peccato mortali requiritur satisfactio, impossibilis homini puro, utpote vires ejus omnes, tam naturales, quam supernaturales superans. Sed

Quæres. Utrum homo purus possit condignè satisfacere saltem pro suo peccato veniali?

Resp. 1. De homine existente in peccato mortali, illum non posse pro suo peccato veniali condignè satisfacere, quandiu in eo statu remanet. Ratio est, quia quandiu in statu peccati mortalis remanet, adeoque quandiu Dei inimicus est, planè indignus est, ut obsequiorum ejus & operum quantumlibet bonorum intuitu condignè placetur Deus ab indignatione, quam ex peccato veniali conceperat, & in hoc non est difficultas.

Resp. 2. De homine puro justo, triplicem esse sententiam. Prima negat, illum posse de condigno satisfacere pro culpa veniali, quia licet sit levis intra genus offensæ divinæ, communem tamen offensæ divinæ rationem participat, sicque adæquari nunquam potest per obsequia à puro homine, etiam justo exhibita, eò quòd satisfactio decrevit ex inferioritate personæ satisfaciens; offensæ verò crescit ex dignitate personæ offensæ, & supremum infimi non attingit infimum supremi. Hanc sententiam tenet Petrus de Soto, & cum eo ex recentioribus aliqui.

Secunda sententia affirmat, hominem justum condignè satisfacere pro culpa veniali per actus charitatis perfectæ, quia perfecta charitas hominem perfectius convertit ad Deum, quam ab eo avertit peccatum veniale. Addit autem hæc sententia, actum charitatis, vel contritionis perfectæ non tamen expellere, vel delere formaliter peccatum veniale se solo, sed requiri novum favorem, & Dei culpam remittentis condonationem.

Tertia sententia cum præcedenti in eo consentit, quòd purus homo justus possit condignè satisfacere pro peccato veniali; sed contendit, condignam ejus satisfactionem non indigere ullo favore superaddito, nec acceptatione, vel condonatione Dei, ad hoc, ut macula ex peccato veniali relicta aboleatur. Secundam sententiam tenet Suarez, & Valques tertiam, quam etiam amplectitur Cardinalis de Lugo in tract. de mysterio Incarnationis, disp. 5. sect. 7. ubi tria asserit, & probat.

1. Dicit, supposito quòd purus homo justus pro sua culpa veniali condignam Deo exhibeat satisfactionem, necessariam non esse Dei acceptationem, vel favorem superadditum, sed per ipsam satisfactionem condignam formaliter, & immediatè tolli maculam ex veniali relicta; quod contra Suarezem, hoc demonstrat argumento. Macula, ex peccato relicta, nihil aliud est, quam peccatum præteritum, moraliter perseverans in ordine ad hoc, quòd Deus rationabiliter indignetur in hominem, perinde ac si homo actu peccaret. Quæ moralis perseverantia fundatur in actu præterito, nec sufficienter compensato, nec condonato, ut faceret ipse Suarez. Ergo posita condonatione Dei, vel sufficienti compensatione ex parte hominis, peccatum præteritum hoc ipso formaliter, & immediatè definit moraliter permanere in ordine ad hoc, quòd, &c. cum hoc ipso formaliter & immediatè definat fundamentum moralis illius permanentiæ. Ergo hoc ipso formaliter, & immediatè tollitur macula ex peccato relicta. Ex his autem

Sic adhuc argumentat. Peccatum habituale est peccatum præteritum, non condonatum, nec sufficienter compensatum. Posita autem sufficienti compensatione, non manet peccatum præteritum, non compensatum sufficienter. Ergo eo ipso non manet peccatum habituale, adeoque tollitur macula, ex peccato relicta, quæ in peccato habituali consistit.

Dicit 2. probabilius videri, quòd purus homo justus possit condignè satisfacere pro peccato veniali proprio, quia licet veniale peccatum sit aliquis of-

fensa Dei, eo ipso quòd est tantum levis offensæ, tanti non æstimanda est, ut debuerint homines ab ea deterreri per poenam æternam, & satisfaciendi impotentiam, sed sufficienter ab ea deterrentur per poenam temporalem acerbissimam, & per difficilem valdè satisfactionem condignam.

Neque obstat quòd peccatum veniale sit offensæ Dei infiniti: cum enim sit levis offensæ, non ita propter infinitam Dei excellentiam crescit in æstimatione prudentum, ut non possit adæquari per condignam satisfactionem puri hominis, quia juxta leges amicitiae est, ut levis offensæ, quæ etiam inter amicos sunt inevitabiles, possint etiam obsequiis compensari & tolli, quantumcumque digna sit persona, quæ leviter offenditur. Ergo licet ratione divinæ Majestatis condigna pro peccato veniali satisfactio difficilior sit, non tamen omnino impossibilis est homini puro.

Dicit denique 3. Licet purus homo justus possit utcumque, & difficilè satisfacere condignè pro sua culpa veniali, de facto tamen credere se, quòd saltem regulariter non tollatur peccatum veniale sine gratuita Dei condonatione, & remissione, quamvis antecedit satisfactio aliqua nostra saltem de congruo; quod probat eo quòd Scriptura & Patres de peccatis in universum loquentes, nunquam dicant, ea tolli per nostram solutionem, sed per Dei misericordiam, & condonationem. Pro quo

Laudat Joannem Apostolum epist. 1. c. 1. ubi postquam dixit: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*, quo loco manifestè loquitur de venialibus, quæ certissimum est reperi in omnibus nobis; statim de iisdem subjungit: *Si confiteamur peccata nostra (per veram penitentiam) fidelis est, & justus, ut remittat nobis peccata nostra*. Ecce post penitentiam de venialibus consequitur remissio. Ergo penitentia nostra non tollit condignè, & sufficienter se sola maculam peccati venialis.

Præterea, omnis debiti remissionem petimus, & pro omnium peccatorum remissione gratias agimus Deo. Ergo credibile est Deum non expectare nostram condignam satisfactionem, sed posita congrua per penitentiam & detestationem satisfactione, condonare offensam venialem.

Non obstantibus his, quæ pro possibilitate condignæ compensationis peccati venialis allata sunt, prima sententia negans purum hominem justum satisfacere posse de condigno pro culpa sua veniali, videtur nobis multum probabilis, & pro ea sic adhuc argumentari possumus. Malitia peccati venialis propter infinitam excellentiam Dei, cujus est offensæ, major est malitia offensæ levis creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum. Ergo propter eandem infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem majorem condigna satisfactione exhibenda pro offensæ levi creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum, adeoque exigit satisfactionem superantem condignas satisfactiones pro levi offensæ creaturarum exhibendas, majores ac majores, & difficiliore ac difficiliore in infinitum. Atqui talis satisfactio est secundum quid infinita, & superiori quodam ordine, ad quem nulla puri hominis æstus justæ & Deo grati satisfactio videtur posse pertingere. Ergo peccatum veniale propter infinitam Dei excellentiam, licet cum leviter tantum offendat, videtur ad condignam sui compensationem exigere satisfactionem, puri hominis æstus justæ, & Deo grati, vires omnes superantem. Quod

Confirmari potest ex eo, quòd observat & probat Cardinalis de Lugo, nempe ex eo, quòd Scriptura & Patres, de peccatis in universum loquentes, nunquam dicant, peccata nostra etiam venialia, tolli per nostram solutionem, sed solum dicant tolli per Dei misericordiam & condonationem: hoc enim videtur esse signum sufficiens, quòd in hominibus justis peccata venialia nunquam per condignam satisfactionem

satisfactionem, sed semper per liberalem Dei condonationem tollantur, quoad reatum culpæ scilicet; unde videtur sufficienter colligi posse, condignam pro peccato veniali satisfactionem homini puro, quantumlibet iusto, impossibilem esse; nam si possibilis esset, quidni aliquando, imò sæpe à Deo exigetur, & expectaretur; certè exigi, & expectari, non parum expediret, ne apud homines peccatum veniale vilesceret, atque ut ab illo efficacius detererentur.

Ad hoc, quod laudatus Author dicit, juxta leges amicitiae esse, ut leves offensæ, quæ etiam inter amicos sunt inevitabiles, possint etiam obsequiis compensari & tolli, quantumcumque digna sit persona, quæ leviter offenditur, & juxta leges amicitiae esse, ut quantumcumque digna sit persona, quæ leviter offenditur, leves offensæ vel tolli possint per condignam satisfactionem, ab offensore exhibitam, vel si non possunt, exhibita ab offensore aliqui & congrua satisfactione, liberaliter condonentur ab eo, qui offensus est. Unde non expectata condigna satisfactione pro levibus offensis, quia hominibus quantumlibet iustis impossibile est, Deus aliqui satisfactione congrua, per poenitentiam & detestationem offensæ levis à iusto facta, contentus, offensam levem liberaliter ac misericorditer condonat.

At inquit contra rationem supra à nobis allatam, Licet malitia peccati venialis major sit malitia offensæ levis creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum, ad condignam tamen sui punitionem non exigit poenam infinitam secundum quid, & quæ sit in superiori quodam ordine, ad quem pertingere non possint poenæ majores & majores in infinitum, exsolvendæ pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Ergo nec ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem infinitam secundum quid, & quæ sit in eo ordine, ad quem pertingere non possint condignæ satisfactiones, majores & majores in infinitum, exhibendæ pro offensa levi creaturarum, &c.

R. neg. ant. & dico, peccatum veniale non solum ad condignam sui punitionem exigere poenam secundum quid infinitam, & quæ sit in eo ordine, ad quem, &c. sed etiam re ipsa tali poenâ multari: nam poenâ purgatorii, quæ ex duplici constat, poenâ scilicet sensus acerbissima, seu poenâ ignis, & poenâ damni, faciliè superat poenâ majores & majores in infinitum, exsolvendas pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum, ex quo ratio, à nobis supra allata, validè confirmatur. Nam

Sic adhuc argumentor. Peccatum veniale, licet Deum offendant leviter tantum, propter infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui punitionem exigit poenam secundum quid infinitam, & quæ sit superioris ordinis, &c. Ergo similiter, licet Deum offendant leviter tantum, propter infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem infinitam secundum quid, & superantem condignas satisfactiones, majores ac majores, & difficiliore ac difficiliore, exhibendas pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Atqui talis satisfactio videtur impossibilis omni homini puro, seu omni homini, qui non est simul Deus & homo. Ergo, &c.

Quare manus faciliè damus primæ sententiæ; nec solum peccatum mortale, sed etiam veniale in homine puro quolibet absolutam parere impotentiam condignè satisfaciendi Deo offenso, faciliè credimus. Ex his porro apparet, quanti etiam levis offensa Dei faciendâ sit, quantique nostra referat eam vitare, quandoquidem, quantumcumque à nobis pro illa exhibita satisfactione, integrum Deo jus manet semper nobis propter illam indignandi.

S. II.

Purus homo, quantumlibet iustus & Deo gratus, de condigno satisfacere non potest pro peccato mortali alieno.

Prob. ex Patribus, paragrapho superiore laudatis, qui cum ad condignam pro peccato mortali satisfactionem, ab homine exhibendam, asserunt necessariam fuisse incarnationem personæ divinæ, dicunt, vel saltem manifestè supponunt, impossibilem fuisse homini puro, quantumvis iusto, talem satisfactionem. Ratio autem ex dictis superiore paragrapho faciliè sumitur: sicut enim peccatum mortale, quamvis finitam simpliciter malitiam habeat, quia tamen graviter offendit personam infinitæ simplicitatis dignitatis & excellentiæ, pro condigna sui punitione exigit poenam, majorem omni poenâ secundum intensiorem & durationem finitam, quantumlibet acerbâ & diuturnâ, qualis est poenâ acerbissima, infinita secundum durationem: ita ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem majorem omni satisfactione, à creatura pura exhibita, quantumcumque magna sit & diuturna. Talis autem satisfactio hominis puri quantumvis iusti vires omnes excedere videtur.

Item sicut peccatum mortale, licet finitæ simpliciter sit malitia, quia tamen est offensa gravis Dei infinitè simpliciter digni & excellentis, ad condignam sui punitionem exigit poenam, superantem poenâs alias graviores ac graviores in infinitum, exsolvendas pro offensa gravi creaturarum digniorum & digniorum in infinitum; ita propter eandem rationem, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem, superantem condignas alias satisfactiones, majores ac majores in infinitum, exhibendas pro offensa gravi creaturarum digniorum, &c. Atqui talis satisfactio videtur omnino impossibilis homini puro, quantumvis iustus sit & Deo gratus. Ergo, &c.

Confirmatur. Quia recta hominum gubernatio requirit, ut homines à peccato mortali, quo Deus offenditur graviter, deterreantur, quantum meretur infinita Dei dignitas: recta enim hominum gubernatio exigit, ut homines eo magis deterreantur ab offensa gravi, quod dignior est & excellentior persona, quæ graviter offenditur. Atqui ad hoc ut homines à peccato mortali deterreantur, quantum meretur infinita Dei dignitas & excellentia, requiritur, secundum prudentem æstimationem, non solum ut peccantibus mortaliter imponatur poenâ secundum quid infinita, & superioris ordinis, ad quem nullæ aliæ poenæ finiti temporis & durationis, quantumlibet acerbæ & diuturnæ, pertingere unquam possint; sed etiam pro condigna peccati mortalis compensatione exigatur satisfactio infinita secundum quid, & superioris ordinis, ad quem nulla pertingere possit obsequiorum, à pura creatura exhibitorum, multitudo, magnitudo, & diuturnitas. Ergo ad rectam hominum gubernationem requiritur, ut peccatum mortale pariat non solum dignitatem poenæ acerbissimæ & æternæ, sed etiam absolutam in omni pura creatura impotentiam exhibendi condignam pro illo satisfactionem: ita ut Deus quantumcumque satisfactio, à quacumque pura creatura exhibita, maneat nihilominus rationabiliter insensus ei, à quo graviter offensus est.

Obj. Actus charitatis elicitus à puro homine, iusto & Deo grato, est condigna satisfactio pro peccato mortali. Ergo, &c. Neg. ant. Probabit. Actus charitatis, à persona grata, & ad statum adoptionis elevata elicitus, tam Deo placet, quam ei displicet peccatum mortale. Ergo, &c. R. neg. ant. Ratio negandi est, quia longè minus est in æstimatione morali, vilissimam creaturam amare Deum, eique tot titulis debitam exhibere subjectionem, quam illum inhonorare, & contemnere peccatum mortaliter: unde Deus longè minoris æstimat actum chari-

charitatis, à pura creatura elicited, in eo eoque sibi minus complacet in ordine ad laudem & præmium, quàm peccatum mortale æstimat, illudque averfatur in ordine ad indignandum peccatori.

Dices. In iis circumstantiis, in quibus urget præceptum charitatis, Deus tantum amat charitatis actum, quantum odit omissionem ejus mortalem. *R.* hoc verum esse eo sensu, quod tunc Deus tam intense velit, actum charitatis poni, quàm intense averfatur peccatum mortale, in ejus omissione situm; at non idcirco tantum facit actum charitatis, si ponatur, quanti, si non ponatur, omissionem ejus mortalem facit in ordine ad imputabilitatem, & ad indignationem.

Dices. Per actum charitatis tantum redditur Deo, quantum ei ablatum est per peccatum mortale: nam per peccatum mortale ablata est à Deo ratio finis ultimi, & per actum charitatis restituitur. Ergo per actum charitatis condignè satisficit Deo pro peccato mortali. *R.* dato ant. negando conf. Nam reddendo totum, quod ablatum est, reparatur quidem jus lætum, sed non satisficit ad æqualitatem pro injuria illata, nec pro contemptu in inferenda injuria admisso, pro quo tamen sibi ad æqualitatem satisfieri persona offensa rationabiliter exigit: unde tamdiu manet infensa rationabiliter, quandiu satisfactio secundum prudentem æstimationem æqualis non exhibetur ab offensore, vel ab alio, qui pro offensore satisficit.

Dices. Actus charitatis tantum honorat Deum, quantum inhonoratur per peccatum mortale. Ergo, &c. *R.* neg. ant. & dico actum charitatis longè minoris esse æstimabilitatis in ordine ad honorandum Deum, quàm peccatum mortale in ordine ad illum inhonorandum: nam honor, qui per actum charitatis à pura creatura exhibetur Deo, æstimatur ex dignitate absoluta creaturæ honorantis, juxta illud: Honor est in honorante, non verè ex dignitate Dei, quem honorat: unde honor ille, qui per actum charitatis à pura creatura exhibetur Deo, non crescit ex dignitate Dei, è contra verò ex ea decrefcit: honor enim à persona finite dignitatis exhibitus personæ digniori, hoc ipso minoris est æstimationis, quàmvis non secundum proportionem geometricam, quod persona dignior, quæ honoratur, dignitate & excellentia superat personam honorantem.

E contra inhonoratio Dei, quæ fit per peccatum mortale, æstimatur ex infinita Dei dignitate, licet habita ratione malitiæ actus, per quem Deus inhonoratur: unde inhonoratio Dei, quæ fit per peccatum mortale, crescit ex infinita simpliciter dignitate Dei, habita tamen ratione malitiæ peccati mortalis, quæ cum sit simpliciter finita, impedit, ne inhonoratio, per peccatum mortale facta, sit infinita simpliciter; sed non impedit, ne sit infinita secundum quid, propter infinitam Dei excellentiam, & in superiori quodam ordine inhonoratio, ad quem pertingere non possunt inhonoratioes creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Cum itaque inhonoratio Dei, per peccatum mortale facta, sit infinita secundum quid in sua ratione, honor verò, qui à puro homine justo exhibetur per actum charitatis, non ita sit secundum quid infinitus in ratione honoris; falsum est, quod Deus tantum honoretur à puro homine justo per hunc actum, quantum per peccatum mortale inhonoratur.

Dices. Actus charitatis, à puro homine justo elicited, habet vim satisfaciendi secundum quid infinitam. Ergo potest esse condigna satisfactio pro peccato mortali. *R.* neg. ant. Nam si habet vim satisfaciendi secundum quid infinitam, vel habet à bonitate sua morali, aut à dignitate absoluta hominis iusti à quo elicited, vel ab utraque simul. Neutrum dici potest: moralis enim bonitas actus charitatis, & dignitas absoluta hominis iusti, sicut & complexum ex utraque simul, sunt aliquid finitum simpliciter, &

finitæ simpliciter æstimationis: unde non possunt efficere, nisi finitam omnino vim satisfaciendi.

At inquit. Vis satisfaciendi, quam habet actus charitatis, est infinita secundum quid, propter infinitam dignitatem Dei, qui per actum charitatis diligitur. *R.* neg. Itaque actus charitatis, in ratione dilectionis, habet infinitam secundum quid excellentiam propter infinitam Dei dignitatem; quia sub hac ratione crescit ex dignitate Dei, qui diligitur: nam amor ille excellentior est, quo amatur objectum excellentius: at non similiter valorem habet in ratione satisfactionis infinitum secundum quid, propter infinitam dignitatem Dei quem diligit, quia sub hac ratione non crescit, sed è contra decrefcit ex infinita dignitate Dei: nam secundum prudentem æstimationem, omnis satisfactio, à persona inferioris dignitatis exhibita, decrefcit propter excessum dignitatis in persona cui exhibetur: unde eadem satisfactio, quæ secundum prudentem æstimationem gravis est, & sufficiens respectu personæ minùs excellentis, potest esse, secundum eandem æstimationem, & sæpe est levis, ac insufficientis respectu personæ excellentioris.

Obj. iterum. Purus homo iustus potest de condigno mereri gratiam sanctificantem alteri. *R.* posse, non quidem de lege ordinaria, sed de potentia absoluta, mereri de condigno gratiam sanctificantem alteri non iusto: at nequidem de potentia absoluta de condigno mereri potest gratiam sanctificantem alteri iniusto & peccatori, quia nequidem de potentia absoluta mereri potest de condigno remissionem peccati mortalis.

At inquit. Actus charitatis à puro homine justo elicited, habet vim merendi de condigno infinitam secundum quid: habet enim vim merendi de condigno visionem beatificam, quæ est præmium secundum quid infinitum, cum superet bona naturalia, majora & majora in infinitum. Ergo vim habet sufficientem ad merendum de condigno remissionem peccati mortalis. *R.* neg. conf. Itaque actus charitatis, à puro homine justo productus, vim habet merendi de condigno infinitam secundum quid, relatè ad aliquod præmium, putà relatè ad visionem beatificam: at non habet relatè ad aliud, nempe ad remissionem peccati mortalis, aut etiam probabilissimè venialis.

Ratio disparitatis est, quia vis merendi actus charitatis relatè ad visionem beatificam, & alia hujusmodi præmia, æstimatur ad incrementum non solum ex dignitate personæ præmiandæ, sed etiam ex dignitate personæ præmiantis: unde non solum crescit ex dignitate personæ præmiandæ, sed etiam ex præmiantis dignitate, quæ cum sit simpliciter infinita, facit ut vis illa merendi de condigno, quam habet actus charitatis, ab homine justo elicited, sit infinita secundum quid, adeoque æqualis præmio secundum quid infinito, & superioris ordinis, quod est visio beatifica. At relatè ad præmium remissionis peccati, vis merendi, quam habet actus charitatis, ab homine justo elicited, non ad incrementum, sed ad decrementum æstimatur ex infinita simpliciter dignitate Dei præmiantis: unde cum vis illa non crescat, sed è contra decrefcit ex Dei dignitate, nec est, nec potest esse propter illam ullo modo infinita.

Quæres. utrùm purus homo iustus possit condignè satisfacere pro peccato veniali alieno?

R. Posse, in sententia eorum, qui affirmant purum hominem iustum posse condignè satisfacere pro peccato veniali proprio; at non posse in sententia aliorum, qui negant.

§. III.

Quamvis merita Christi habuerint tantum bonitatem moralem finitam, quodlibet tamen habuit valorem ad merendum & satisfaciendum infinitum simpliciter.

Prima pars, nempe quod merita Christi habuerint tantum bonitatem moralem finitam. *Prob.* Quia merita Christi fuerunt actus Christi, ut hominis. Sed actus Christi, ut hominis, habebant entitatem

rem finitam; & Christus, ut homo, diligebat Deum finito modo, ac finito modo tendebat in honestatem virtutum, quarum actus exercebat. Ergo merita Christi habebant finitam simpliciter laudabilitatem & decentiam, & absolute poterat habere maiorem. Ergo, &c.

Secunda pars, nempe quod meritum Christi quodlibet valorem habuerit ad merendum infinitum simpliciter. *Prob.* Quia ille actus habet valorem ad merendum simpliciter infinitum, cujus valor adequari non potest per pramia finita, maiora & maiora in infinitum. Atqui actus quilibet Christi meritorius talem habuit valorem. Ergo, &c. Major patet ex terminis.

Prob. minor. Actus Christi quilibet meritorius meruit, in actu primo scilicet, aliquid in ratione pramii magnum respectivè ad dignitatem personæ præmiantis, & dignitatem personæ præmiandæ. Sed pramia finita, maiora & maiora in infinitum, non sunt aliquid magnum, sed tantum aliquid parvum in æstimatione morali, respectivè ad dignitatem personæ divinæ præmiantis, & dignitatem personæ, divinæ præmiandæ.

Et verò persona divina, pramia finita, maiora ac maiora in infinitum, tribuens personæ divinæ merenti, non tribuit aliquid majoris momenti, secundum prudentem æstimationem respectivè ad dignitatem utriusque, quam si supremus aliquis monarcha, subdito suo sibi consanguineo, propter excellens aliquid obsequium ab eo præstitum, nucem, vel pomum retribuere. Ergo actus Christi quilibet in actu primo meruit aliquid in ratione pramii majus, quam pramia finita, maiora ac maiora in infinitum, adeoque cujuslibet actus Christi valor pramiis finitis maioribus ac maioribus in infinitum, major est, illisque adequari nunquam potest. Ergo, &c. Sed ut hæc melius intelligas, hæc sequentia accipe.

1. Quilibet actus ordinis supernaturalis, liberè à persona Deo grata elicitus ex motivo charitatis, meretur ex se magnum pramium, ut per se clarum est; & ita quilibet actus ordinis supernaturalis, à Christo viatore liberè elicitus, ex se pramium magnum merebatur.

2. Magnitudo pramii, quod ex se meretur actus ordinis supernaturalis, taxatur, secundum prudentem æstimationem, ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ; atque ita magnitudo pramii, quod ex se merebatur quilibet Christi viatoris actus supernaturalis ordinis, æstimanda fuit ex dignitate personæ divinæ præmiantis, & personæ divinæ præmiandæ.

3. Et ita complexum ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ, quod erat adequata mensura magnitudinis pramii, quo dignus fuit quilibet Christi viatoris actus supernaturalis ordinis, erat ex utraque parte infinitum simpliciter, atque adeò illam pramii magnitudinem simpliciter infinitabat.

4. Et sic complexum ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ, se habebat per modum formæ cuiusdam morales, moraliter intrinsecè efficientis quemlibet actum Christi meritorium, eique tribuentis effectum formalem, nempe infinitum simpliciter valorem ad merendum.

5. Et ita quilibet actus Christi meritorius valorem ad merendum habebat infinitum simpliciter; habebat, inquam, formaliter à solo complexo ex dignitate personæ divinæ præmiantis, & dignitate personæ divinæ præmiandæ; dispositivè verò à propria bonitate & laudabilitate morali, vi cuius habebat ut valorem illum accipere posset ab utraque dignitate simpliciter infinita, personæ divinæ scilicet præmiantis, & personæ divinæ præmiandæ, quatenus ab illa habebat ut mereretur aliquid in ratione pramii magnum relatè ad dignitatem utramque.

Tertia pars, nempe quod etiam quodlibet Christi meritum habuerit valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum, *prob.* 1. ex dictis. Quilibet actus Chri-

sti meritorius valorem habuit ad condignè merendum quodlibet pramium excogitabile in qualibet hypotesi possibili. Ergo valorem habuit ad condignè merendam offensarum Dei plurium ac plurium, & graviorum ac graviorum in infinitum condonationem. Atqui hoc ipso quod quilibet actus Christi meritorius valorem illum habuit, non potuit non habere simul valorem condignè satisfaciendi pro offensis Dei pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum, ut consideranti facillè patet. Ergo, &c.

2. Ille actus habet valorem ad satisfaciendum infinitum simpliciter, cujus valor adequari non potest ulla condonatione offensarum, seu cuius valor non potest adequari condonatione offensarum plurium ac plurium, & graviorum ac graviorum in infinitum. Atqui talem habuit valorem quilibet actus Christi meritorius. Ergo, &c. Major patet. *Prob. min.* Quilibet actus Christi meritorius valorem ad satisfaciendum habuit magnum respectivè ad dignitatem personæ Christi satisfaciendæ. Atqui valor ad satisfaciendum, quem posset adequare & exhaustire certa condonatio offensarum, non esset, secundum prudentem æstimationem, magnus respectivè ad dignitatem personæ Christi satisfaciendæ. Ergo, &c.

Confirm. Longè plus est, secundum prudentem æstimationem, Deum submittere se ad satisfaciendum Deo pro offensa, quam Deum offendi à creatura plus & plus, & gravius ac gravius in infinitum. Item longè plus obsequium quatumcumque, à Deo exhibitum Deo in compensationem offensæ, valet, secundum prudentem æstimationem, ad honorandum Deum, quam valeant ad eum inhonorandum offensæ creaturarum plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum. Ergo quodlibet obsequium Christi plus valebat ad Deum condignè placandum, quam creaturarum offensæ plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum, valent ad eum offendendum; atque sic vel unum quantumcumque Christi obsequium valebat ad extinguendum jus indignandi ortum Deo ex offensis pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum; ita ut illo exhibitio, & in compensationem absque ulla limitatione acceptato, eo ipso Deus desisteret esse rationabiliter infensus propter offensas etiam plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum. Ergo, &c. Sed pro his observa, quæ sequuntur.

1. Obsequium, quod personæ offensæ in recompensationem exhibetur à persona digna, aliquem habet valorem ad satisfaciendum, non solum ex dignitate absoluta personæ, per illud sese ad satisfaciendum submittentis, sed etiam, & à fortiori, ex eius dignitate respectiva, si quam habet. Dignitatem autem respectivam habere dicitur persona satisfaciens, si dignitas ejus, etiam collata cum dignitate personæ cui satisfacit, retinet totam suam æstimabilitatem, aut saltem aliquid illius.

2. Valor ille rectè æstimatur ex dignitate respectiva personæ sese per obsequium submittentis ad satisfaciendum: nam revera idem obsequium eò plus ad satisfaciendum valet, quò persona, illud exhibens, maiorem habet dignitatem respectivè ad personam placandam, seu quò personæ, obsequium exhibentis, dignitas absoluta plus æstimabilitatis retinet, etiam collata cum dignitate personæ placandæ.

3. Dignitas tum absoluta, tum respectiva personæ Christi sese ad satisfaciendum submittentis, est infinitæ simpliciter æstimabilitatis, adeoque valor cujuslibet obsequii, à Christo sed ad satisfaciendum submittentem exhibiti, habet mensuram simpliciter infinitam, à qua proinde infinitatur simpliciter.

4. Et sic dignitas Christi, obsequium aliquod in recompensationem illatæ Deo injuriæ exhibentis, se habet per modum cuiusdam formæ morales, moraliter intrinsecè obsequium exhibitum efficientis, eique tribuentis effectum formalem, nempe valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum.

5. Quod-

3. Quodlibet itaque obsequium, in offensarum recompensationem à Christo præstitum, vim ad abolenda peccata simpliciter infinitam habuit formaliter, 1. In ratione satisfactionis, à dignitate personæ Christi ad satisfaciendum se submittentis. 2. In ratione meriti à dignitate personæ divinæ præmiantis, & dignitate personæ divinæ præmiandæ, dispositivè verò utrumque à propria bonitate, & excellentia morali.

§. IV.

Proponuntur objectiones contra præcedentem paragraphum, & solvuntur.

Obj. 1. Valor, quem satisfactio exhibita accipit à persona satisfaciens, decrevit ex dignitate personæ offensæ, cui fit satisfactio. Ergo taxari non potest ex sola dignitate personæ satisfaciens. *R.* Vel persona satisfaciens habet dignitatem respectivam, seu, quod idem est, dignitatem habet etiam relatè ad dignitatem personæ offensæ, vel non habet. Si primum, vel habet æqualem dignitati personæ offensæ, & tunc valor, quem dat satisfactio quam exhibet, nullatenus ex dignitate personæ offensæ decrevit: vel habet inæqualem & inferiorem, & tunc valor quem dat satisfactio quam exhibet, decrevit quidem ex dignitate personæ offensæ, sed tantum decrevit secundum excessum, quo dignitas personæ offensæ dignitatem satisfaciens superat. unde consequitur valorem satisfactionis, resultantem ex persona satisfaciens, dignitatem respectivam habente, rectè æstimari ex sola dignitate respectiva personæ satisfaciens.

Quod si persona satisfaciens non habet dignitatem respectivam, sed tantum absolutam, ut quilibet homo iustus, qui propter gratiam sanctificantem, dignitatem habet in se, & absolute magnam, quæ tamen comparatè ad dignitatem Dei nulla est in æstimatione morali; tunc valor, quem exhibita satisfactio accipit à persona satisfaciens, decrevit ex dignitate personæ offensæ, sed quasi temperata, & modificata per dignitatem absolutam personæ exhibentis satisfactionem, & ipsius satisfactionis bonitatem moralem; ita ut persona satisfaciens perungere possit ad satisfactionem, quæ fit alicujus momenti, etiam respectivè ad dignitatem personæ offensæ, licet nunquam possit attingere satisfactionem, quæ in morali æstimatione sit respectivè ad dignitatem illam magnam, addeque nunquam possit attingere satisfactionem, quæ sit condigna offensæ gravis compensatio.

Obj. 2. Si valor meritorum Christi crescebat ex dignitate personæ, 1. Inter puros homines, qui majorem habet gratiam sanctificantem, plus meretur, cæteris paribus; nam majorem habet dignitatem. 2. Aliquando homo magis iustus, plus merebitur opere aliquo minimo virtutis, quam homo minus iustus, eximio aliquo actu charitatis, vel martyrii. 3. Quilibet homo, per actum v.g. charitatis in statu justitiæ elicited, merebitur plus & plus in infinitum; tum quia quælibet pars intensiva gratiæ, actum meritorium præcedentis, influet in illum valoris aliquid, & aliunde partes illæ sunt plures & plures in infinitum: tum quia iustus, eodem instanti quo meretur, accipit augmentum gratiæ, proindeque fit justior. Ergo actus ejus, propter augmentum illud plus meretur, addeque meretur novum gratiæ augmentum, propter quod adhuc plus meretur, sicque meretur tertium augmentum, & ita deinceps in infinitum.

R. ad 1. part. seq. Concedendo. Nam major dignitas confert operi majorem vim merendi, in quo dignitas personæ reddit opus considerabile secundum prudentem æstimationem. *Ad 2. R.* Toties homo magis iustus, plus meretur opere minimo virtutis, quam minus iustus eximio aliquo virtutis actu, quoties hominis magis iusti sanctitas plus superat sanctitatem minus iusti, quam eximii operis exerciti à minus iusto, excellentia & bonitas moralis superat bonitatem moralem operis minimi, à magis iusto exerciti; quod certe non nisi rarissime potest contingere.

Ad 3. R. neg. *Ad 1. prob. R.* quamlibet quidem partem intensivam gratiæ præcedentis actum, valoris aliquid in eum influere: at gratia actum præcedens, non habet partes intensivas, plures & plures in infinitum, æquales, sed inæquales, & minores ac minores in infinitum, quæ proinde omnes simul non nisi finitum aliquid faciunt, addeque omnes simul non nisi finitum valorem conferre possunt actui. *Ad 2. prob. R.* valorem operis peti ex dignitate operantis, quæ antecedit opus ipsum, & præmium ejus; nullatenus verò ex ea quæ subsequitur: nam cum excessus dignitatis subsequens sit præmium operis, valorem ejus non auget, sed exhaurit.

Obj. 3. Ex nobis, valor simpliciter infinitus ad merendum & satisfaciendum, quem habet quodlibet Christi meritum, est aliquid increatum. Ergo est aliquid existens ab æterno; quod est absurdum. *R.* valorem illum esse aliquid increatum, non simpliciter, sed cum addito, seu esse aliquid increatum, habens se per modum formæ moralis, moraliter intrinsicè afficientis, non ab æterno, sed in tempore, actum aliquem, in tempore tantum existentem. Unde nego conf.

Obj. 4. Si merita Christi fuerunt infinita simpliciter, tam Deo placuerunt, quam ipsa divinitas. Absurdum consequens. Ergo, &c. *R.* neg. seq. maj. Quia, 1. merita Christi simpliciter infinita fuerunt per participationem tantum, nempe tantum per moralem dignitatis personæ Christi communicationem: divinitas verò est infinita simpliciter per essentiam. Unde 2. merita Christi fuerunt simpliciter infinita, non per se, sed per aliquid distinctum, ipsis moraliter communicatum: divinitas verò est infinita simpliciter per se, & ex proprio fundo. 3. Merita Christi fuerunt infinita simpliciter in aliquo tantum genere, nempe in genere valoris ad merendum & satisfaciendum: nam de cætero finitam entitatem & finitam bonitatem moralem habuerunt: divinitas verò est infinita simpliciter in omni genere perfectionis. Divinitas igitur omnibus Christi meritis infinite excellentior & amabilior est, addeque infinite magis à Deo diligitur.

Obj. 5. Si singula Christi merita valorem habuerunt simpliciter infinitum ad merendum & satisfaciendum, Christus tam poterat satisfacere per unum, quam per omnia simul, nec plus satisfacere poterat per omnia simul, quam per unum. Absurdum conf. Ergo, &c. *R.* Christus potuit tam intensivè satisfacere per unum meritum, quam per omnia simul, licet non tam extensivè; nec potuit plus intensivè satisfacere per omnia merita simul, quam per unum, licet potuerit plus extensivè.

Observa tamen, Christum reipsa non satisfecisse pro peccatis hominum, nisi per omnia sua merita simul, ac præcipue per suam passionem & mortem: tum quia Christus non voluit singula sua merita ad hanc satisfactionem sufficere, tum quia Deus noluit, ad hunc effectum acceptare singula. Unde ad humani generis cum Deo reconciliationem, necessaria fuerunt omnia Christi opera meritoria, per mortem ejus consummata. Porro hoc convenientissimum fuit, 1. Ut nobis magis appareret peccati gravitas. 2. Ut charitas Dei & Christi erga nos magis eluceret. 3. Ne vilesceret nobis redemptio nostra, si perficeretur unico aliquo facili opere Christi.

Itaque singula Christi merita vim habuerunt satisfaciendi condignè, imò plus quam condignè, pro peccatis hominum, nec tamen singula satisfecerunt, quia singula totam vim suam non exeruerunt; vel, si vis, quia singula vim suam infinitam finitè tantum exeruerunt, scilicet secundum mensuram ordinationis Christi, & acceptationis Dei, à quibus vis meritoria & satisfactoria meritorum Christi quoad exercitum dependebat, & à quibus proinde quasi temperata & modificata est meritorum Christi activitas.

Obj. 6. In sententia nostra, quodlibet Christi meritum omnipotentiam divinam exhaurire potest. *R.* hoc esse

esse falsum: quia si quodlibet Christi meritum mereri potest plus & plus in infinitum, majora & majora in infinitum, potest quoque Deus dare plus & plus in infinitum, majora & majora in infinitum: nec potest excogitari primum aliquod, quo digna sint merita Christi, & quod meritis Christi non possit à Deo retribui. Certè quantumcumque meritum Christi valor, non est nisi ad primum aliquod possibile: non enim meritum esse potest rei impossibilis. Ergo quantumcumque sit meritum Christi valor, non est nisi ad aliquid, quod à Deo retribui potest.

Obj. 7. Si quodlibet meritum Christi habuit valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum, plus exactum est à Christo, quam pro peccatis hominum deberetur. Sed hoc iustitiæ divinae repugnat. Ergo, &c. *R. neg. min.* Quia 1. satisfactio æqualis pro peccato mortali, est impossibilis: nam satisfactio æqualis pro peccato mortali, esset satisfactio simpliciter finita, sed infinita secundum quid, & ejus ordinis, ad quem satisfactiones plures ac plures, & majores ac majores in infinitum, à pura creatura etiam Deo grata exhibere, pertingere non possent. Talis autem satisfactio impossibilis est; quia qui pro peccato mortali satisfactionem aliquam exhibere possit, alius non est supra puram creaturam Deo grata, nisi Deus homo, vel Deus angelus; & satisfactio omnis à Deo homine vel à Deo angelo exhibita, non potest non esse infinita simpliciter, propter dignitatem personæ satisfaciens simpliciter infinitam. Cum itaque æqualis pro peccato mortali satisfactio possibilis non sit, vel Deus non potuit pro peccato mortali exigere, nisi satisfactionem imperfectam, & de se insufficientem, quod dici non debet; vel potuit exigere plus quam conditionem & superabundantem.

2. Quamvis non possit nisi iniuste exigere satisfactio major ab ipso offensore, potest nihilominus absque iniustitia exigere ab eo qui non est offensor, & se ad satisfaciendum offert loco offensoris: nam persona offensa potest sine ulla injuria non acceptare quamlibet satisfactionem, ab eo oblata, & velle retinere jus ad indignandum, donec sibi ab ipso offensore condigne satisfiat; sicut potest velle, ut offensor ipse poenam luat, & non alius, etiam quando alius offert se ad luendam majorem, quam ab offensore debeatur pro offensa.

3. Quidquid à Christo exactum est ad nostram cum Deo reconciliationem, non ab invito, sed à volente & offerente exactum est: volenti autem injuria non fit.

4. Nec defuerunt gravissimæ causæ exigendi, ne v.g. vilesceret nobis redemptio nostra, si uno vel altero facili opere Christi perficeretur; vel ne minoris fieret à nobis, quam par est, peccati gravitas.

Obj. 8. Si merita Christi habuerunt valorem ad merendum & satisfaciendum infinitum simpliciter, meruerunt & satisfecerunt independentem ab omni promissione & acceptatione divina. Falsum conf. Ergo, &c. *R. neg. seq. maj. 1.* itaque, merita Christi non meruerunt ullum primum sine determinata promissione præmii, à Deo facta: nam secluso pacto, nemo tenetur rem suam dare exhibenti pretium, vel obsequium æquivalens, aut etiam majus. Adde quod aliunde Christi merita Deo debita erant, nullamque ex eis Deus utilitatem percipiebat.

2. Merita Christi non satisfecerunt sine acceptatione divina: potuit enim Deus velle, ut reus ipse satisfaceret, & ita manere rationabiliter inensus reo, quantumcumque satisfactione à Christo oblata; maxime cum opera Christi satisfactoria alio titulo, nempe titulo supremi dominii, exigere potuerit.

Quantumcumque igitur satisfactiones Christi acceptabiles fuerint, licetque de se fuerint infinite dignæ quæ acceptarentur, seclusa tamen divina promissione explicita, vel implicita, Deus illas pro redemptione nostra non necessariò, sed liberè accepit: Dixi, seclusa divina promissione, &c. Nam promissione illa acceptandi supposita, Deus nos potuit illas non acceptare; tunc enim ad eas acceptandas necessitatus fuit ex fidelitate in servandis promissis,

& ex constantia in decretis non mutandis. Dixi adhuc, explicita, vel implicita: satis enim fuit promissio implicita, inclusa in decreto ordinante incarnationem ad perfectam hominum redemptionem.

Obj. 9. Christus merebatur, & satisfaciebat ut homo. Ergo merita Christi habuerunt tantum valorem finitum. *R.* Christus merebatur & satisfaciebat, non ut homo simpliciter, sed ut homo Deus. Merebatur & satisfaciebat ut homo, per to, ut reduplicando principium quo: merebatur & satisfaciebat ut Deus, per to, ut reduplicando principium quod: nam persona Verbi verè ac physice per suam humanitatem, ut instrumentum conjunctum, adeoque ut principium quo, actus meritorios & satisfactorios efficiebat, & recipiebat ipsa ut principium quod eosque sic efficiendo & recipiendo, infinite simpliciter dignificabat.

Obj. ultimo. Merita Christi accipiebant valorem suum à persona Verbi, dependentem ab unione hypostatica, quæ finita est. Ergo tantum valorem finitum accipiebant. *R. disting. ant.* Merita Christi accipiebant valorem suum à persona Verbi, dependentem ab unione hypostatica, ut pura conditione sine qua non, C. ant. Dependentem ab unione hypostatica, ut causa partiali, vel dispositione temperante & modificante activitatem dignitatis personæ, N. ant. & conf. Itaque supposita unione hypostatica humanitatis cum Verbo, actus meritorii humanitatis erant propriè ac physice ac actus Verbi, & Verbum erat propriè ac physice principium quod illorum actuum, sicque unio hypostatica non impedivit, sed è contra adjuvit moralem refusionem totius dignitatis Verbi in illos actus.

§. V.

Christus potuit satisfacere condigne, & plus quam condigne pro peccato originali, & aliis peccatis mortalibus hominum.

P. Rob. ex dictis parag. 3. & 4. Nam, ut probatum est, quodlibet Christi meritum valorem habuit ad merendum & satisfaciendum simpliciter infinitum; ita ut vel per unicum obsequium quantumcumque, Christus potuerit condigne, & plus quam condigne satisfacere pro peccatis mortalibus pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum. Ergo à fortiori Christus potuit condigne, & plus quam condigne satisfacere pro peccato originali, & aliis hominum peccatis, cum sint numero finita.

Confirm. Quia valet ab actu ad potentiam: sed Christus re ipsa pro peccato originali, & aliis peccatis hominum satisfecit de condigno, & plus quam de condigno. Ergo, &c. *Prob. min. & 1.* quidem quod Christus satisfecerit pro &c. *Prob. ex Scriptura:* nam dicitur Apocalip. cap. 5. Redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione. Et 1. Joan. cap. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi. Et ad Titum c. 2. Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum, &c. Scripturæ consonant Patres, pro quibus omnibus unus esto sanctus Leo serm. 12. de passione Domini, ubi ait: Quia ergo primi hominis universa posteritas uno simul vulnere sauciata corruerat, nec ulla sanctorum merita conditionem poterant illate mortis evincere: venit è caelo medicus singularis .... Cum ea de propagine unus existeret, in quo diabolus, quod suum diceret, non haberet ... dum in eum sauit, quem sub peccati lege non tenuit, jus impie damnationis amisit: effusio enim pro iniustus sanguinis iusti tam potens fuit ad privilegium, tam dives ad pretium, ut si universitas captivorum in redemptorem suum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent.

2. Quod Christus de condigno, & plusquam de condigno satisfecerit pro peccato originali, &c. *Prob. 1.* ex Scriptura: nam Rom. cap. 5. dicitur: Non sicut delictum, & donum: si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei & donum in gra-

gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit. Quibus verbis Apostolus comparat vim peccati originalis ad nocendum, cum valore meritorum Christi ad sanandum, & hunc illi longè anteponit.

3. Ex Patribus, pro quibus omnibus hic erunt Chrysostomus homilia 10. ad Romanos, ubi hæc habet: *Si unius peccatum peremit omnes, multo certè magis unius gratia servare poterit. Postea ostendit (Apostolus) non illud modo peccatum per gratiam extinctum, sed & reliqua omnia; nec ipsa tantum peccata esse extincta, sed & iustitiam datam, atque adeò Christum non modo tantum iuvisse, quantum leserat Adam, sed & multo magis, ac multo plenius. Et Augustinus sermone de tempore 114. Hodie, inquit, Dominus noster in statera crucis pretium nostra salutis appendit, & una morte universum mundum, sicut omnium conditor, ita omnium reparator absolvit. Indubitanter enim credamus, quod totum mundum redemit, qui plus dedit, quam totus mundus valeret: meritum enim redemptionis mercedis dignitas insignis pretii supergressa est.* Sed ex occasione data

Observa, quamvis Christus pro peccato originali, & aliis hominum peccatis Patri obtulerit satisfactionem non modò condignam, sed etiam superabundantem, hanc tamen satisfactionem non prodesse, nisi iis, quibus applicatur, & quantum applicatur per media à Christo, vel à Deo instituta; hinc nullo modo prodest infantibus, in utero materno morientibus, quia nullo modo eis applicatur: è contra tantum prodest, quantum potest, iis qui cum debita dispositione baptizantur, vel martyrio coronantur, quia per baptismum & martyrium perfectè applicatur ad abolendam pœnam omnem, peccato debitam: per alia verò media ordinariè non applicatur perfectè, sed imperfectè tantum, quia per alia media ordinariè applicatur tantum ad mutandam pœnam æternam in temporalem, vel graviolem in leviolem.

Ratio horum est, jam insinuata, quia Pater æternus accepit quidem pro omnibus hominibus satisfactionem Christi quantum ad actum primum, seu quantum ad sufficientiam; at non illam acceptat in actu secundo, & quantum ad effectus, nisi juxta modum, quo per diversa media applicatur hominibus, & Christus ipse non aliter voluit, à Patre acceptari, & hominibus prodesse satisfactionem suam: quare mirum non est, quòd ab iis, quibus non applicatur perfectè satisfactio Christi, alia satisfactio exigatur; quod non est contra rationem condignæ satisfactionis, nec inde sequitur, debiti jam soluti exigi solutionem.

COROLLARIUM.

Incarnatio necessaria fuit ad redimendum genus humanum per condignam satisfactionem, ab homine exhibendam.

Sequitur ex dictis hæcenus, ex quibus sic breviter argumentor. Nulla pura creatura condignè satisfacere potuit pro peccato mortali, etiam unico, sive proprio, sive alieno: Christus verò de condigno, & plus quam de condigno satisfacere potuit etiam per unum quantumcumque obsequium pro peccatis mortalibus pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum. Ergo, &c. Dixi porrò, per condignam satisfactionem ab homine exhibendam: nam incarnatio necessaria non fuit ad redimendum genus humanum per condignam satisfactionem præcisè, quia Verbum potuit genus humanum redimere per satisfactionem condignam, non humanam, sed angelicam naturam assumendo, quamquam non tam convenienter potuerit.

ARTICULUS III.

Utrum incarnatio facta tantum fuerit ad redimendum genus humanum.

Nota. Hic non queritur, quid Deus circa incarnationem potuerit decernere, vel an aliud, &

quod decretum habuisset, si præsens non haberet; cum enim de eare nihil revelatum sit, nihil de eare nisi divinando dici potest. Agitur ergo de decreto, quod Deus habet; & queritur, quale fuerit circa incarnationem, quantum colligi potest ex certa, vel saltem magis probabili revelatione: utrum scilicet Deus per illud decretum incarnationem voluerit ante prævisionem omnis peccati; ita ut facta esset incarnatio, etiamsi homo non peccasset; an verò per illud decretum voluerit Deus incarnationem post peccati prævisionem, & ad redimendum hominem, ita ut vi præsentis decreti Filius Dei non esset incarnatus, si homo non peccasset, & sic non indiguisset redemptione?

Circa hanc controversiam triplex est sententia. Prima docet incarnationem quoad substantiam decretam fuisse ante prævisionem peccati: licet quoad circumstantiam carnis mortalis & passibilis decreta non fuerit, nisi post peccati prævisionem; ita ut venisset Christus, quamvis non in carne mortali & passibili, etiamsi non peccasset homo, nec adeò redemptione indiguisset.

Secunda sententia, quæ est S. Thomæ, asserit incarnationem, etiam quoad substantiam, decretam non fuisse, nisi post peccati prævisionem, & ad ejus remedium: ita ut vi præsentis decreti Christus omnino non venisset, si homo non peccasset.

Tertia denique sententia vult incarnationem decretam fuisse ex duplici motivo totali, scilicet prius sui gratia, seu propter intrinsecam excellentiam, ante peccatum prævisum, abstrahendo à carne passibili vel impassibili; deinde iterum post peccati prævisionem ex affectu redimendi genus humanum, determinando carnem passibilem: quare secundum tertiam hanc sententiam, ita incarnatio etiam quoad substantiam facta est ad redimendum hominem lapsum, ut tamen facta esset, etiamsi homo non peccasset, nec redemptione opus habuisset. Sed cum secunda sententia, sit

§. I.

Incarnatio volita fuit à Deo tantum post prævisionem peccati, & ad redimendum genus humanum: ita ut vi præsentis decreti, Filius Dei incarnatus non esset, si genus humanum redemptione non indiguisset.

Prob. 1. ex Scriptura. Nam Joan. cap. 3. Christus ipse ait: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum.* Et cap. 10. idem sic loquitur: *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Et ad Galat. cap. 4. dicit Apostolus: *Misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege; ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus.* Idem asserit 1. ad Timoth. cap. 1. *Fidelis sermo, inquit, & omni acceptione dignus: quòd Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere.* Ex his autem locis, & aliis similibus patet, Scripturam pro motivo incarnationis redemptionem hominis à peccato perpetuò assignare: gratis igitur omnino dicitur, incarnationem ab eo volitam fuisse propter motivum aliud, ita ut facta fuisset, etiamsi homo lapsus non esset, & sic non eguisset redemptione.

Hoc ratiocinium est Angelici Doctoris hic questione 1. art. 3. in O. *Quidam, inquit, dicunt, quòd etiamsi homo non peccasset, Dei Filius incarnatus fuisset. Alii verò contrarium asserunt, quorum assertioni magis assentiendum videtur: ea enim, quæ sola Dei voluntate proveniunt supra omne debitum creatura, nobis innotescere non possunt, nisi quatenus in Sacra Scriptura traduntur, per quam divina voluntas nobis innotescit. Unde cum in Sacra Scriptura ubique incarnationis ratio ex peccato primi hominis assignetur, convenientius dicitur, incarnationis opus ordinatum esse*